

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Marty Kwiatek pod tytułem „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi” sporządzona w związku z przewodem doktorskim w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki wszczęta przez Radę Naukową Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.

Zlecniodawca recenzji

Recenzję napisałam w związku z Uchwałą nr 13/2026 Rady Naukowej Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie z dnia 28 kwietnia 2026 roku w sprawie wyznaczenia recenzentów, w tym mojej osoby, w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora Pani mgr Marcie Kwiatek w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Podstawowe dane o doktorantce

Marta Kwiatek jest artystką, projektantką i edukatorką związaną z grafiką warsztatową, głównie sitodrukiem. Zajmuje się także projektowaniem oraz działaniami społeczno-artystycznymi. W 2023 roku ukończyła studia magisterskie na Wydziale Artystycznym Uniwersytetu Zielonogórskiego, na kierunku edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych. Jej praca magisterska nosiła tytuł „Hipermarketyzacja supersamów”.

Od 2020 roku pracuje na Uniwersytecie SWPS jako kierowniczka pracowni sitodruku i rysunku, a od 2012 roku prowadzi Kwiaciarnię Grafiki, której jest założycielką i właścicielką. Wcześniej, w latach 2003-2012, pracowała jako dyrektorka artystyczna w agencji reklamowej Faktoria kreatywności Anda. Jej praktyka zawodowa łączy doświadczenie artystyczne, projektowe, dydaktyczne i organizacyjne.

W dorobku doktorantki znajdują się publikacje „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi” oraz „Mały Architekt. Przybornik do oglądania miasta”, wydany przez Narodowy Instytut Urbanistyki i Architektury. Druga z publikacji została nagrodzona tytułem Must Have podczas Łódź Design 2025 i była prezentowana na ekspozycji „Warszawa w Budowie” w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Marta Kwiatek ma na swoim koncie również bogaty dorobek wystawienniczy i projektowy. Brała udział w licznych wystawach i wydarzeniach artystycznych w Polsce i za granicą, m.in. w BWA Wrocław, BWA Zielona Góra, Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, Torino Graphic Days, Reykjavik Design March, Wanted Design w Nowym Jorku oraz Bologna Children's Book Fair.

Jej działalność obejmuje także warsztaty, projekty edukacyjne i społeczne, w tym realizowane dla Uniwersytetu Warszawskiego, Accademia Abadir w Catanii oraz Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Przedstawione dokumenty

- uchwała nr 13/2026 Rady Naukowej Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej z dnia 28.04.2026 roku o powołaniu recenzentów w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora mgr Marcie Kwiatek w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki,
- rozprawa doktorska,
- załącznik do rozprawy Marta Kwiatek „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi” wydana przez Biuro Wystaw / Fundację Polskiej Sztuki Nowoczesnej, Warszawa 2026,
- portfolio z dokumentacją fotograficzną i wykazem osiągnięć dydaktycznych, artystycznych i popularyzatorskich.

Ocena

Rozprawa doktorska mgr Marty Kwiatek pt. „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi” stanowi spójną i konsekwentnie przeprowadzoną wypowiedź artystyczno-badawczą, w której refleksja teoretyczna, doświadczenie warsztatowe oraz praktyka twórcza pozostają ze sobą w ścisłym związku. Praca została podzielona na trzy zasadnicze części: omówienie serigrafii jako medium i procesu twórczego, analizę tematu mineralnych gatunków oraz prezentację efektu artystycznego w postaci cyklu grafik i wystawy. Taka konstrukcja jest czytelna i dobrze odpowiada charakterowi doktoratu artystycznego, w którym istotne są zarówno rezultat wizualny, jak i świadomie opisany proces jego powstawania.

Za szczególnie wartościową uznaję pierwszą część rozprawy, poświęconą serigrafii jako technice manualnej, wymagającej doświadczenia, intuicji i zdolności reagowania na zmienne warunki pracy. Autorka nie traktuje sitodruku wyłącznie jako narzędzia wykonawczego, ale jako medium o własnej logice, historii i materialnej specyfice. Istotne jest tu powiązanie procesu druku z pojęciem *Mētis*, rozumianym jako wiedza praktyczna, cielesna, sytuacyjna i zdobywana poprzez wielokrotne uczestnictwo w działaniu. Kwiatek przekonująco pokazuje, że praca z farbą, sitem, papierem, wilgotnością powietrza, naciskiem rakla i czasem schnięcia wymaga nie tylko opanowania technologii druku, lecz także szczególnego rodzaju czujności oraz wiedzy zakorzenionej w ciele. To właśnie jej uważne i czujące ciało dowartościowuje praktykę warsztatową jako formę poznania, a nie jedynie jako etap realizacyjny.

Druga część pracy rozwija zasadniczą koncepcję artystyczną cyklu „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi”. Autorka podejmuje tu próbę przesunięcia perspektywy z antropocentrycznej na posthumanistyczną, traktując kamień nie jako bierny przedmiot inspiracji, lecz jako partnera w procesie poznawczym i artystycznym. Pytania o możliwość poziomej relacji między człowiekiem a kamieniem, o ograniczenie ludzkiego ego oraz o sprawczość materii mineralnej nadają rozprawie wyraźny wymiar filozoficzny i etyczny. Zestawienie osobistego doświadczenia obcowania z kamieniem z kontekstem katastrofy klimatycznej, antropocenu i refleksji nad długim trwaniem materii geologicznej jest bardzo interesującym i dzięki temu temat pracy nie zostaje zawężony wyłącznie do formalnej inspiracji naturą, lecz zostaje osadzony w aktualnych dyskusjach dotyczących relacji człowieka ze środowiskiem i światem nie-ludzkim.

Ważnym walorem rozprawy jest konsekwentnie prowadzony opis procesu badawczego i twórczego. Autorka gromadzi materiał fotograficzny z różnych miejsc – m.in. z Lanzarote, Teneryfy, Gran Canarii, Agistri, Islandii oraz kamiennych łach wiślanych w Warszawie –

a następnie przekształca go w język graficzny. Fotografia, rasteryzacja, wycinanie, komponowanie i druk stają się kolejnymi etapami przekładu doświadczenia spotkania z kamieniem na obraz. Proces ten został opisany w sposób osobisty, ale zarazem analityczny. Szczególnie cenne jest to, że autorka nie ukrywa intuicyjnego wymiaru własnej metody, lecz czyni go przedmiotem refleksji. W rozprawie dobrze wybrzmiewa napięcie między kontrolą warsztatową a podążaniem za materia, przypadkiem i właściwościami medium.

Rezultatem pracy doktorskiej jest cykl dziewięciu serigrafii w formacie 70 × 50 cm, jedna praca wielkoformatowa o wymiarach 140 × 400 cm oraz dokumentacja wystawy prezentującej powstałe realizacje. Prace te nie są ilustracyjnym przedstawieniem konkretnych skał, lecz próbą uchwycenia ich charakteru, faktury, ciężaru, miękkości wizualnej i obecności. Artystka operuje formami abstrakcyjnymi, które przywołują skojarzenia organiczne i cielesne. W tym sensie grafiki stanowią nie tyle zapis obserwacji, ile świadectwo relacji – spotkania człowieka z materią mineralną. Bardzo istotna jest również rola czerni, kontrastu i wycinanych elementów kompozycyjnych, które nadają pracom napięcie formalne i porządkują ich strukturę.

Rozprawa Marty Kwiatek jest wartościowa także dlatego, że łączy refleksję teoretyczną z doświadczeniem długoletniej praktyki artystycznej. Autorka nie przywołuje pojęć takich jak *Mētis*, posthumanizm, antropocen czy „zmysł udziału” jedynie jako zewnętrznych odniesień, ale wykorzystuje je do nazwania i uporządkowania własnego doświadczenia twórczego. Dzięki temu praca zachowuje autentyczność, nie jest tylko teoretycznym dodatkiem, przeciwnie, teoria i praktyka wzajemnie się tu oświetlają.

Na pozytywną ocenę zasługuje również język rozprawy – komunikatywny, osobisty i zaangażowany, co dobrze współgra z charakterem pracy artystycznej. Autorka pisze z perspektywy praktyczki, która zna medium od strony codziennego, fizycznego doświadczenia. To nadaje wypowiedzi osobisty, a wręcz momentami zmysłowy ton.

Pewne elementy pracy mogłyby zostać rozwinięte szerzej, zwłaszcza w zakresie bardziej krytycznego odniesienia do własnej metody oraz do granic posthumanistycznego myślenia o relacji człowiek–kamień. Autorka sama zauważa, że pełna odpowiedź na pytanie o poziomą relację z kamieniem jest niemożliwa, ponieważ znamy jedynie ludzką stronę tej relacji. Wskazuje to na świadomość problemu i uczciwość intelektualną autorki.

Podsumowując, rozprawa doktorska mgr Marty Kwiatek jest pracą dojrzałą, spójną i oryginalną. Jej największą wartością jest przekonujące połączenie zaawansowanego warsztatu serigraficznego, refleksji nad wiedzą ciała oraz aktualnej problematyki posthumanistycznej i ekologicznej. Autorka wypracowała własny język artystyczny, w którym technika, temat i proces tworzą integralną całość. Cykl „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi” stanowi istotny, samodzielny rezultat badań artystycznych i potwierdza wysoką świadomość twórczą doktorantki. Miałam przyjemność obejrzeć wystawę w warszawskim Biurze Wystaw i doceniam również świadomość aranżacyjno-wystawienniczą pani Marty.

W mojej ocenie przedstawiona rozprawa doktorska spełnia wymagania stawiane pracy doktorskiej w dziedzinie sztuki. Dokumentuje samodzielność artystyczną autorki, jej kompetencje warsztatowe, zdolność do refleksji teoretycznej oraz umiejętność przekształcenia osobistego doświadczenia w spójną wypowiedź artystyczno-badawczą.

Oryginalność przedstawionego dzieła polega przede wszystkim na połączeniu tradycyjnej techniki serigrafii z posthumanistyczną refleksją nad kamieniem jako bytem nie-ludzkim. Marta Kwiatek nie traktuje kamienia wyłącznie jako motywu, wzoru czy inspiracji formalnej, lecz jako „mineralny gatunek” – partnera procesu poznawczego i artystycznego. To przesunięcie pers-

pektywy z przedstawiania natury na próbę wejścia z nią w relację stanowi jeden z najważniejszych aspektów pracy.

Drugim istotnym elementem oryginalności jest sposób rozumienia samej serigrafii. Autorka nie opisuje jej jedynie jako techniki graficznej, lecz jako proces oparty na wiedzy ciała, intuicji, doświadczeniu i reagowaniu na zmienne warunki materii – farby, papieru, wilgotności, nacisku rakla czy czasu schnięcia. Odwołanie do pojęcia *Mētis* pozwala jej nadać praktyce warsztatowej wymiar poznawczy: drukowanie staje się nie tylko wykonywaniem obrazu, ale formą myślenia poprzez ciało i materiał.

Oryginalna jest również sama metoda pracy. Artystka gromadzi dokumentację fotograficzną struktur kamiennych z różnych, a następnie przekształca ją w abstrakcyjne kompozycje graficzne. Nie chodzi jednak o realistyczne odtworzenie skał, lecz o uchwycenie ich faktury, ciężaru, miękkości wizualnej, skali i obecności. Powstałe grafiki są więc zapisem spotkania z materią mineralną, a nie ilustracją krajobrazu.

Za oryginalne można uznać także zestawienie pozornie odległych porządków: kamienia, ciała, katastrofy klimatycznej, intuicji warsztatowej i grafiki artystycznej. W pracy kamień staje się punktem wyjścia do refleksji nad czasem geologicznym, antropocenem, końcem życia biologicznego oraz możliwością ograniczenia antropocentrycznego sposobu patrzenia na świat. Dzięki temu cykl serigrafii zyskuje nie tylko wartość formalną, ale też filozoficzną i ekologiczną.

Drobnik artystyczny

Marta Kwiatek jest artystką konsekwentnie rozwijającą praktykę opartą na serigrafii, pracy manualnej, eksperymencie z odbitką oraz działaniach w przestrzeni publicznej. W centrum jej aktualnych poszukiwań znajduje się sitodruk, o czym szerzej pisze w swojej rozprawie doktorskiej, traktowany nie tylko jako technika powielania obrazu, lecz jako żywy proces twórczy, w którym istotne są cięcie, układanie, klejenie, naświetlanie sit, ręczne drukowanie i bezpośrednia ingerencja w kolor oraz strukturę odbitki. Artystka podkreśla znaczenie pracy własnych rąk, prób, zmian, defragmentacji obrazu i poszukiwań, a także eksperymentowania z kolorem mieszanym bezpośrednio na sicie. Jej grafiki często łączą precyzję warsztatową z intuicyjnym komponowaniem form, a pozorna oszczędność formalna bywa rezultatem złożonego, wieloetapowego procesu.

Ważnym obszarem jej dorobku jest cykl „Wielogatunkowe” z lat 2022-2024, realizowany głównie w technice serigrafii. Prace te podejmują refleksję nad bytami pierwotnymi i trwalszymi od życia organicznego – kamieniami, ukazanymi jako „pierwotni i ostateczni mieszkańcy naszej planety”. Cykl operuje abstrakcyjnymi, cielesno-mineralnymi strukturami, w których organiczność i geologiczność wzajemnie się przenikają. Rozwinięciem tej serii jest także realizacja w przestrzeni publicznej „Wielogatunkowe 4” z 2024 roku.

Istotne miejsce w portfolio zajmuje barwny i wręcz malarski cykl „Wsobność” z 2020 roku - seria serigrafii dotyczących poszukiwania przestrzeni wytchnienia, spokoju i bezpieczeństwa, ale też „zapadania się w siebie nie tylko z wyboru”. W odróżnieniu od bardziej monochromatycznych, strukturalnych kompozycji z cyklu „Wielogatunkowe”, prace z „Wsobności” wykrzystują delikatne przejścia barwne, miękkie formy i kameralną skalę, budując nastrój intymności oraz wyciszenia.

Osobnym, bardzo rozbudowanym projektem jest „Seria ZŁO”, której genezą były przedruki, błędne odbitki i wielokrotne drukowanie na jednej tkaninie. Artystka przekształciła „nieudane” efekty procesu w autonomiczny język wizualny, określony w portfolio jako „sitodrukowy col-

lage". W ramach tego projektu powstało około 400 różnych grafik, prezentowanych m.in. na wystawie „Wykwity kultury sitodruku” w BWA Wrocław w 2022 roku, gdzie ich wyraz został dodatkowo zmieniony przez użycie światła UV.

Dorobek Marty Kwiatek obejmuje także książki artystyczne i książki dla dzieci realizowane w technice sitodruku, m.in. „Od nasionka do nasionka”, „Lata osa koło nosa” oraz „Mały architekt”, przygotowany na zamówienie Narodowego Instytutu Architektury i Urbanistyki. Projekty te łączą grafikę, edukację, zabawę i obiektowość książki, pokazując, że jej praktyka wykracza poza klasyczną odbitkę graficzną i obejmuje projektowanie doświadczenia odbiorcy.

Ważną częścią działalności artystki są również instalacje, projekty społeczne i realizacje w przestrzeni publicznej. Należą do nich m.in. neon „W” zrealizowany na Placu Wilsona w Warszawie, społeczna instalacja „Pensjonat Roślinka” przy Muzeum Powstania Warszawskiego, koncepcyjna „Baza oaza” wyróżniona w konkursie BMW/URBA/TRANSFORMY w 2012 roku oraz „Szkłarnia – Florystyczna mapa kato”, zrealizowana w ramach Katowice Street Art Festival w 2015 roku. Projekty te często angażują mieszkańców, rośliny, miejską przestrzeń i relacje sąsiedzkie, poszerzając pole grafiki o działania społeczne i środowiskowe.

Portfolio dokumentuje także wcześniejsze instalacje galeryjne, takie jak „KOMBINAT” w BWA Wrocław oraz „INSTALACJE” w Galerii ON w Poznaniu, obie z 2003 roku. W tych realizacjach artystka pracowała z architekturą wnętrza, światłem, cieniem i formami dopełniającymi zastaną przestrzeń. Pokazuje to długofalowe zainteresowanie relacją obrazu, obiektu i miejsca.

Na szczególną uwagę zasługuje działalność performatywno-edukacyjna związana z drukiem na żywo. Marta Kwiatek realizowała pokazy i warsztaty sitodruku m.in. w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, podczas wydarzenia „Sitosalon”, przy okazji „Pożegnania Emilki”, otwarcia Pawilonu Zodiak, Nocy Muzeów oraz w ramach działalności Kwiaciarni Grafiki, której całokształt został pokazany na wystawie „Liberté, Égalité, Serigrafité” w BWA Zielona Góra w 2023 roku.

Podsumowując, dorobek Marty Kwiatek można określić jako interdyscyplinarną praktykę wyrastającą z grafiki warsztatowej, ale stale przekraczającą jej tradycyjne granice. Artystka łączy serigrafię z instalacją, książką artystyczną, działaniem społecznym, projektowaniem i performatywnym drukiem na żywo. Jej twórczość opiera się na uważności wobec procesu, materii, błędu, ręcznej pracy i relacji z odbiorcą, a zarazem podejmuje tematy związane z naturą, cielesnością, bezpieczeństwem, wspólnotą i funkcjonowaniem sztuki w przestrzeni publicznej.

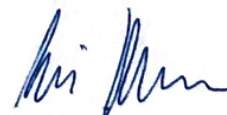
Konkluzja

Dysertacja prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną doktorantki, umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy artystycznej, a przede wszystkim stanowi oryginalne dokonanie badawcze i twórcze.

Po wnikliwym zapoznaniu się z rozprawą „Mineralne gatunki jako pierwotni i ostateczni mieszkańcy ziemi”, załącznikiem do rozprawy oraz portfolio mgr Marty Kwiatek stwierdzam, że przedstawiony do oceny materiał odpowiada stawianym wymaganiom określonym w art. 187 ust. 1 i 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.), dlatego z pełnym przekonaniem rekomenduję Radzie Naukowej Dyscypliny Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie o nadanie pani mgr Marcie Kwiatek stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki. Tym

samym wnoszę o dopuszczenie doktorantki do dalszych etapów postępowania doktorskiego oraz publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

dra hab. Anna Witkowska prof. AS

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'A. Witkowska', written in a cursive style.